

KÚRIA

Bfv.II.398/2013/11.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év december hó 12. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság B.445/2005/243. számú, illetőleg a Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.95/2011/10. számú ítéletét az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság a 2010. december hó 17. napján kihirdetett B.445/2005/243. számú ítéletével I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

ñ 1 rendbeli folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett, különösen nagy kárt okozó csalás büntetéseben [Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (7) bekezdés b) pont], és

ñ 1 rendbeli folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276. §].

Ezért őt - halmazati büntetésül - 3 év 8 hónap börtönbüntetésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az előzetes fogvatartásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámította. Rendelkezett a büntetőeljárás során - az I. rendű terheltre vonatkozóan - felmerült bűnügyi költség megfizetéséről.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész az I. rendű terhelt terhére súlyosításért, a kiszabott börtönbüntetés tartamának felemelése, míg az I. rendű terhelt és védője felmentés érdekében jelentettek be fellebbezést.

A fellebbezés okán másodfokon eljáró Győri Ítéltábla - nyilvános ülés alapján meghozott és - a 2012. május hó 24. napján kihirdetett Bf.95/2011/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta:

a folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének értékelte bűncselekményeket az I. rendű terhelt esetében 278 rendbeli magánokirat-hamisítás [Btk. 276. §] vétségének minősítette. Ezért és a terhére megállapított egyéb bűncselekmény miatt a vele szemben az elsőfokú bíróság által alkalmazott büntetést tekintette kiszabottnak. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított történeti tényállás lényege a következő:

I.

I/A. tényállási pont

A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szövetségi Kormány 2000. október 24. napján megállapodást kötött, amely szerint „A Szövetségi Kormány gondoskodik arról, hogy a Megbékélési Alap 672 millió schilling értékhatárig a Magyarországi Örökség Közalapítványon keresztül egyszeri pénzjuttatásban részesítse azon természetes személyeket, akiket a nemzeti-szocialista rendszer a mai Köztársaság területére deportált és rabszolga- vagy kényszermunkára kötelezett, deportálásuk időpontjában magyar állampolgárok voltak és 2000. február 15-én állandó lakóhelyük a Magyar Köztársaság területén volt vagy magyar állampolgárságúak voltak.”

A Magyar Köztársaság Kormánya a fenti megállapodást a 2336/2000. (XII.27.) számú határozatával jóváhagyta.

2003 májusában a Magyarországi Örökség Közalapítvány honlapján tájékoztatás jelent meg, mely részletesen tartalmazta, hogy

- a juttatásra mely személyek jogosultak (a jogosultság kizárólag arra vonatkozott, aki 2000. február 15-én életben volt és életvitelszerűen Magyarországon élt, amennyiben a jogosult 2000. február 15-én vagy azután halt meg, örökösei jelentkezhetnek igényükkel);
- a jogosultak milyen összegű pénzjuttatásban részesülnek;
- jelentkezési határidőt (ami többször változott, kitolódott).

A kárpótlási eljárás során az érintetteknek okiratokat kellett

benyújtani, így: a magyarországi Örökség Közalapítványtól beszerezhető kárpótlási nyomtatvány kérdőívét, a kárpótlásról való lemondást és jegyzőkönyvet.

A kérdőív a sérelmet szenvedett személy adatait és a deportálásra, illetőleg a kényszermunkára vonatkozó kérdéseket tartalmazta, amelyekre a kérelmezőnek a lehető legrészletesebben kellett válaszolnia.

A kérelmeket korabeli hiteles dokumentumokkal (levente igazolvány, katonakönyv), vagy két olyan tanú jegyzőkönyvbe foglalt egybehangzó nyilatkozatával kellett alátámasztani, akik a kérelmezővel együtt szenvedték el a megpróbáltatásokat. A két tanú egybehangzó nyilatkozatát tartalmazó jegyzőkönyv hitelesítésére közjegyző, polgármesteri hivatal, vagy a kisebbségi önkormányzat képviselője volt jogosult. A hitelesítő az aláírásával az eredeti kérelmekben azt igazolta, hogy az igénylő kijelentette, miszerint "1944 szeptemberétől 1945 márciusáig volt gyűjtőtáborban származása miatt. Szüleivel együtt vitték el, elmondása szerint deportálták, és kényszermunkát végeztek velük, megalázó körülmények között", a jelen lévő tanúk pedig egybehangzóan kijelentették, hogy a kérelmezővel egy helyen voltak származásuk miatt, nagyon rossz körülmények között, élelmiszert alig kaptak, napi 12-14 órát dolgoztattak velük. A 2003 decemberében, az Alappal megállapodva tett felhívása után - melyben büntetőeljárásra hivatkozással felhívták az igénylők figyelmét, hogy csak jogos igénylés alapján töltsék ki a kézhez kapott kérdőívet, illetve újítsák meg a korábban benyújtott kérelmet - a kérelemhez kapcsoló jegyzőkönyv némileg eltért a korábbitól. Ebben a hitelesítő a kérelmező nyilatkozatát igazolta, valamint azt, hogy a két tanú előtte egybehangzóan adták elő, hogy együtt szenvedték el a megpróbáltatásokat.

A Kisebbségi Önkormányzat szintén jogosult volt ezen tevékenységeire: a jegyzőkönyvek hitelesítésére és bélyegzővel való ellátására.

A kárpótlási igényt benyújtó személyek részben az internetes honlapjáról, részben a médiából, részben a kisebbségi önkormányzatok dolgozóitól, részben ismerősöktől értesültek a kárpótlás lehetőségéről. Voltak olyan igénylők, akik ennek hatására személyesen keresték fel a Kisebbségi Önkormányzatot, ahol I. rendű terhelte előtt kellett nyilatkozatot tenniük, illetve okiratot aláírniuk és voltak olyan igénylők, akiket a terheltek az utcán szólítottak meg vagy a lakásukon kerestek fel. Voltak olyan igénylők is, akiket rokonaik/ismerőseik - esetenként a terheltek - kísérték be a kisebbségi önkormányzat irodájába.

Az I. rendű terhelte és társai tudatában voltak annak, hogy a tényállásban nevesített személyek nem voltak jogosultak az Alap által nyújtott kárpótlás felvételére. Arra törekedtek azonban, hogy

minél több személytől gyűjtsenek be kárpótlási igényt annak érdekében, hogy az igénylők részére biztosítsák - az Alap megtévesztésével - a jogtalan anyagi haszonszerzést, vagyis a kárpótlási összeghez való hozzájutást.

Az I. rendű terhelt a Kisebbségi Önkormányzathoz benyújtott kárpótlási igénylésekkel kapcsolatosan eljárta. A kérdőívek kitöltésében közreműködött, a lemondó nyilatkozatokat és a felvett jegyzőkönyveket az igénylőkkel és a tanúkkal aláíratta, a Kisebbségi Önkormányzat bélyegzőjével ellátta, majd - mint a kapcsolatot tartó személy - ezen okiratokat a személyesen vagy postán eljuttatta.

A M által az igénylőkhöz ismételten kiküldött kérdőíveket az I. rendű terhelt 2004. év tavaszán a jegyzőkönyvekkel együtt ismételten hitelesítette és vagy az igénylőknek visszaadta - azzal, hogy juttassák el a M -, vagy közvetlenül a M részére eljuttatta.

Az I. rendű terhelt a nála megjelent - vagy általa felkeresett - igénylők esetében tisztában volt azzal, hogy az igénylők a kárpótlásra nem jogosultak, a kárpótlási igény bejelentéséhez, a kárpótlási összeg felvételéhez szükséges okirati vagy egyéb előfeltételeket - igazolások, vagy valódi, hiteles tanúk nyilatkozata - nem tudják teljesíteni.

Az I. rendű terhelt a kárpótlási igények bejelentéséhez szükséges okiratok kitöltését túlnyomórészt maga végezte, az igénylőkkel rövid ideig - néhány percig - tárgyalt (több esetben ezen néhány perces beszélgetés sem történt meg), majd a kérdőíveken szereplő kérdésekre a válaszokat attól függetlenül jegyezte fel, hogy az igénylő mit nyilatkozott. Az okiratok aláíratásával egyidejűleg a kárpótlási igényt bejelentő személyekkel - előfordult, hogy tudtukon kívül - olyan okiratokat is aláíratott, amelyek szerint a kárpótlást igénylő személyek más igénylőknek tanúsították a közös elhurcolást/kényszer munkát. Több esetben a kisebbségi önkormányzatnál megjelenő és ott megismerkedő emberek tanúsították egymás részére a kárpótlási igény "jogosságát".

Hasonlóan járt el I. rendű terhelt akkor is, amikor - társaival együtt - az igénylőket a lakhelyükön kereste fel. Ekkor az is előfordult, hogy az igénylőktől elvitt okiratokat később más helyszínen ismeretlen személyekkel íratották tanúként alá. Volt olyan igénylő, aki a kárpótlásra azért nem volt jogosult, mert munkatáborba elhurcolva nem volt, illetve a szüleit hurcolták el (akik közül viszont többen a feltételek között szereplő időpont előtt elhaláloztak).

Az I. rendű terhelt esetenként félretájékoztatta (esetenként pedig egyáltalán nem tájékoztatta) a többségében idős, tájékozatlan - nem

egyszer írástudatlan - igénylőket és azt közölte velük, hogy a II. világháború során átélt nélkülözések, szenvedések miatt jár nekik a kárpótlás.

Az I. rendű terhelt 278 személy vonatkozásában működött közre - a fentiekben írt módokon - a jogosulatlanul igényelt (és túlnyomó többségében ki is utalt) kárpótlási összegek megszerzésében.

I/B. tényállási pont

B Gy és B Gy-né kárpótlási igényéhez szükséges okiratok I. rendű terhelt közreműködésével kerültek aláírásra a Kisebbségi Önkormányzatnál azok után, hogy a XVII. rendű terhelt felhívta B-k figyelmét arra, hogy a kárpótlási igényt nyújtsák be és a kapott összeg felét adják át neki és az I. rendű terheltnek, mert csak így kaphatnak kárpótlást. Nevezettek fejenként 2.543,55 eurót, azaz 653.031 Ft-ot, összesen 1.306.062 Ft-ot vett fel kárpótlásként.

I/C. tényállási pont

2003. év első felében az I. rendű és a X. rendű terhelt elment P Gy és K J-né lakására, ahol megbeszélték, hogy kárpótlási igényt nyújtanak be és P Gy-gyel közölték, hogy a megszerzett kárpótlási összeg 2/3-ad részét át kell neki adni. Az I. rendű terhelt több papírt is aláíratott az írástudatlan K J-val, aki tudtán kívül mások igénylésén is tanúként írt alá. P Gy szintén üres papírokat írt alá és tudtán kívül ő is tanúskodott más igénylőknek. A két igénylő fejenként 2.543,55 eurót, azaz 653.031 Ft-ot, összesen 1.306.062 Ft-ot vett fel kárpótlásként.

I/D. tényállási pont

2003. év tavaszán az I. rendű terhelt az írástudatlan L R-val előre kitöltött nyomtatványokat íratott alá kárpótlás igényléseként, aki állítása szerint K-ba lett elhurcolva.

A L R-né által felvett kárpótlás összege 7.630,65 euró, azaz 1.959.093 forint.

I/E. tényállási pont

2003. év tavaszán K Gy az I. rendű terhelt megkeresése és felhívása alapján jelent meg annak irodájában, ahol az I. rendű terhelt több okiratot is aláíratott vele, részben tanúként, annak ellenére, hogy K Gy nem ismert olyan személyt, akivel munkatáborban lett volna, és azt sem tudta megmondani, hogy őt hova hurcolták el.

A K Gy által felvett kárpótlás összege 7.630,65 euró, azaz 1.959.093 forint.

I/F. tényállási pont

Az I. rendű terhelt 2003. évben és 2004. év első felében K F-né kárpótlási igényének elintézésében is közreműködött. Az iratok aláírásakor közölte, hogy a kárpótlási összegből 200.000-300.000 forintot fog tőle kérni, azonban a büntetőeljárás megindulása miatt erre már nem került sor.

A K F-né által felvett kárpótlás összege 2.543,55 euró, azaz 653.031 forint.

I/G. tényállási pont

Az I. rendű terhelt 2003. év folyamán, majd 2004. év első felében O J-né kárpótlási igényének elintézésében is közreműködött. O J-né abban a hiszemben volt, hogy segílyt kap. Csupán a pénz felvétele előtt jött rá, hogy kárpótlási igényt nyújtott be, amire nem lett volna jogosult.

Az O J-né által felvett kárpótlás összege 2.543,55 euró, azaz 653.031 forint.

I/H. tényállási pont

2003. év tavaszán az I. rendű terhelt beszállította az irodájába az írástudatlan B P-nét, ahol aláíratta vele a saját kárpótlási igényével kapcsolatos iratokat, továbbá tanúként egyéb igénylők iratait is. B P-né állítása szerint szülei lettek elhurcolva A-ba, vagy N-ba, ő maga pedig ott született. B P-né születési helye valójában K.

A B P-né által felvett kárpótlás összege 2.543,55 euró, azaz 653.031 forint.

A I. rendű terhelt közreműködésével elérni kívánt anyagi haszon összege: 221.377.509 Ft, ebből nem került kiutalásra: 16.978.806 forint.

Ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság megállapította, hogy mivel a terheltek (köztük az I. rendű terhelt is) arra törekedtek, hogy valótlan tartalmú okiratok felhasználásával olyan pénzüsszegekhez jussanak hozzá, ami nem illeti meg őket (avagy segítséget nyújtottak ilyen tevékenységhez), ezzel csökkentették azt a vagyont, ami a kárpótlást jogosan igénylők számára állt rendelkezésre: vagyis kárt okoztak. Az pedig, hogy a Megbékélési Alap időközben megszűnt, a károkozás tényén nem változtat, hiszen a jogosulatlan igénylők akkor is törvénysértően igényeltek és kaptak (vagy próbáltak kapni) kárpótlást, ha az Alap jelenleg már nem

működik. Utalt az elsőfokú bíróság arra is, hogy a rendelkezésre álló adatok szerint a "kárpótlással igénybe nem vett" maradványösszeget - bizonyos elvek mentén - jótékony célra szétosztották, vagyis ezt a - jótékony célra szétosztandó - maradványt mindenképpen csökkentette a terheltek közreműködésével "elcsalt" összeg.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a valótlan tartalmú jegyzőkönyvek csak egyetlen célt szolgálhattak, mégpedig azt, hogy jogosultság nélkül a kárpótlási összeget valakik, vagy valaki megkapják. Ez kimeríti a csalás törvényi tényállását, mert megtévesztéssel, mások részére jogtalan haszonszerzés céljából történt károkozás a cselekmény kapcsán.

II. Az ügyben meghozott első- és másodfokú ítélet ellen az I. rendű terhelt meghatalmazott védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontja megjelölésével.

Az indítvány szerint az I. rendű terhelt bűnösségének megállapítására a csalás büntetében törvénysértéssel került sor. I. rendű terhelt az Megbékélési Alapot nem tévesztette meg, mivel az Alap tudomással bírt a kárpótlásokkal kapcsolatos visszaélésekről. A terhére megállapított cselekményekből haszna nem származott. Azt is állította a védő, hogy terheltnek a terhére rótt cselekményekkel nem okozott kárt, hiszen az Alap nem lépett fel sértettként, amiből az következik, hogy a kártérítésként kifizetett összeget "humanitárius célból szét akarta osztani". Megítélése szerint a bűncselekmény azért nem minősül üzletszerűen elkövetettnek, mivel a terhelt azt nem a saját, hanem mások hasznának elérése érdekében valósította meg. Mindezekre figyelemmel elsősorban a terhelt felmentése, ennek hiányában pedig a büntetés lényeges enyhítése indokolt.

A Legfőbb Ügyészség a BF.789/2013. számú átiratában a benyújtott felülvizsgálati indítványban foglaltakat alaptalannak találta. Álláspontja szerint az I. rendű terhelt a csalás büntetének valamennyi tényállási elemét megvalósította. A cselekményt - amely arra irányult, hogy nem jogosultak részére folyósítsanak kárpótlást -, jogtalan haszonszerzés végett követte el. Annak pedig, hogy a jogtalan haszon nem nála, hanem harmadik személynél jelentkezett, nincs jelentősége. Megtévesztő magatartásával - attól függetlenül, hogy az eljárás során sértettként nem lépett fel - kárt okozott a Megbékélési Alapnak, mivel közreműködése folytán a kárpótlásra nem jogosultak részére kifizetett összeggel csökkent az a vagyon, amely a jogosan igénybe vevők részére állt rendelkezésre.

Akkor sem sértették meg a törvényt az eljáró bíróságok, amikor a terhelt cselekményét üzletszerűen elkövetettnek minősítették. Az

ítélkezési gyakorlat szerint a rendszeres haszonszerzésre törekvés más személy vagyoni gyarapodása érdekében elkövetett cselekmény esetében is megállapítható (BH 2008.174.). Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és az első, illetőleg a másodfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

Az I. rendű terhelt a legfőbb ügyészi átiratra észrevételt tett. Ebben kiemelte, hogy

ñ őt megbízták a humanitárius jóvátételhez kapcsolódó feladatok ellátásával, amely munka elvégzése során mindvégig jóhiszeműen, és a legjobb tudása szerint járt el;

ñ az ítélet azt állapította meg, hogy anyagi haszon nélkül végezte a munkát;

ñ a Győr-Moson-Sopron Megyei Ügyészség minden egyes kérelmezőt megrovásban részesített, függetlenül attól, hogy a kérelmező mit nyilatkozott az elhurcolásával kapcsolatban;

ñ tényfeltáró parlamenti bizottság alakult a kárpótlási ügyek vizsgálatára, ahol a bizottsági tagok véleménye nem volt egységes abban, hogy a képviselők mit igazoltak a pecsétjükkel.

Az I. r. terhelt azt kérte a Kúriától, hogy az érdemi határozatok hatályon kívül helyezése mellett új elsőfokú eljárást rendeljen el. Amennyiben erre nem lát lehetőséget, úgy csökkentse a vele szemben kiszabott jogerős büntetés tartamát, vagy rendelkezzen a büntetése fele részének letöltése után történő feltételes szabadságra bocsátásáról.

A Kúria az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványban foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta.

Felszólalásában továbbra is a csalás bűncselekményének a megállapítását sérelmezte. Hangsúlyozta, hogy védencének az általa megvalósított magatartásából nem származott haszna, ekként jogtalan haszonszerzés a részéről nem történt; miután a Megbékélési Alap humanitárius célból működött, kárigényt sem terjesztett elő, vonatkozásában tévedésbe ejtés nem is történhetett. Az üzletszerűség téves megállapítása körében kifejtett álláspontját úgyszintén a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal egyezően adta elő.

A legfőbb ügyészség képviselője az átiratukban foglaltakkal egyezően szólalt fel.

A terhelt nyilatkozata szerint nem tájékoztatott félre senkit, kizárólag adminisztratív munkát végzett. Utalt az ilyen jellegű ügyekben lefolytatott nemzetközi vizsgálódásra, melyben a történészek véleménye megoszlott atekintetben, hogy jogosan, vagy

jogtalanul történtek meg a kifizetések kárpótlás címén a Megbékélési Alap terhére. Ezt meghaladóan az írásbeli észrevételében foglalt kérelmét terjesztette elő.

III. A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt az I. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványában megjelölt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott - okokból, másrészt - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423.§ (4)-(5) bekezdések] bírálta felül.

Miután a rendkívüli perorvoslati indítványt - a Be. 423. §-ának (2) bekezdése értelmében - a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni, a Kúria a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt 1978. évi IV. Büntető Törvénykönyvben (továbbiakban Btk.) foglalt büntető anyagi jogszabályok alapján döntött a felülvizsgálati indítvány tárgyában.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt érdemében alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

1.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen - egyebek mellett - akkor van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

E felülvizsgálati ok konkrét vizsgálata körében a Kúria utal arra is, hogy a Be. 423. §-ának (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ez a tényállás felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható. A jogkérdések is kizárólag a tényállásban rögzítettek alapulvételével vizsgálhatók és dönthetők el.

A felülvizsgálati indítványban a védő anyagi jogi szabály megsértésére hivatkozott, amikor azt állította, hogy megtévesztő magatartás, jogtalan haszonszerzési szándék, kár - mint tényállási elemek - hiányában a csalás védenca terhére nem állapítható meg.

A Kúria - a már hivatkozott tényálláshoz kötöttség folytán - kizárólag a tényállásból kiindulva vizsgálhatta, hogy az I. rendű terhelt bűnösségének a kimondása a csalás bűncselekményében megsértette-e a büntető anyagi jog szabályait.

Az alapeljárásban az I. rendű terhelt védője által már kifejtett - a felülvizsgálati eljárásban lényegében megismételt - védelmi érvelést az ügyben első- és másodfokon eljáró bíróság nem tartotta

alaposnak, és elvetette, amikor a terhelt bűnösségét folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett, különösen nagy kárt okozó csalás bűntettében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (7) bekezdés b) pont] megállapította. A bíróságok álláspontjával pedig a Kúria egyetértett.

A Btk. 318. §-ának (1) bekezdése szerint csalást követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz.

A csalás elkövetési magatartása a tévedésbe ejtés és a tévedésben tartás. A tévedésbe ejtés a valónak és a valótlannak a felcserélése. A valótlanságnak valósággként feltüntetése, vagy a valóságnak más színben beállítása. Ennek eredményeként az ún. passzív alanyban a valóságtól eltérő téves képzetek alakulnak ki. Vagyoni kihatású döntését e téves képzetek alapján hozza meg. A passzív alany tévedését a tettes idézi elő aktív cselekményével - pl. szóban, írásban - vagy valamely jogilag releváns mulasztásával.

Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a tévedésnek nem kell kiterjednie a jogügylet egészére. Csak az szükséges, hogy a jogügylet olyan elemeit fogja át, amelyek a károkozással okozati összefüggésben állnak.

Az elkövetői magatartás szándékos, ezen túlmenően célzatos. Az elkövető tényállásban értékelt célja a jogtalan haszonszerzés. A károkozás tekintetében pedig elegendő lehet az eshetőleges szándékosság is.

A törvényi tényállás megvalósulásának három, egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte a feltétele. A megtévesztő magatartásnak kell előidéznie a passzív alany tévedését, ehhez képest arra alkalmasnak, szándékosnak (és értelemszerűen más által elkövetettnek) kell lennie.

E tévedésnek kell kiváltania a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezését. Végül a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezése és a bekövetkezett kár között szintén okozati összefüggésnek kell fennállnia. A csalás esetében tehát a kárt nem közvetlenül az elkövető megtévesztő magatartása, hanem a megtévesztett sértett vagyoni jogi rendelkezése okozza.

A jogtalan haszonszerzés nem önálló tényállási elem, hanem a megtévesztő magatartás célzata. A célzott haszon tényleges megszerzése azonban már nem tartozik a tényállás keretei közé, azon túlnyúlik, s ezért a csalás miatti bűnösség megállapítása szempontjából közömbös. A kár bekövetkezése az a tényállási elem, amely által a csalás befejezetté válik akkor is, ha a hasznat az elkövető (vagy bárki más) nem, vagy még nem szerezte meg.

Miután az eljárásban feltárt bizonyítékok az I. rendű terhelt védekezését megcáfolták, a bíróságok tényként állapították meg, hogy az I. rendű terhelt szándéka megtévesztéssel, mások részére jogtalan haszonszerzés céljából történő károkozás volt.

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás egyértelműen rögzíti azt, hogy a Szövetségi Kormány által létrehozott Megbékélési Alap pontosan meghatározta a feltételeit annak, kik azok, akik a Magyarországi Örökség Közalapítványon keresztül kárpótlás címén egyszeri pénzjuttatásban részesülhetnek. A tényállásból az is megállapítható, hogy a feltételek együttes meglétére volt szükség ahhoz, hogy a kárpótlás jogszerű folyósítására sor kerüljön.

Az irányadó tényállás szerint I. rendű terhelt ezeket a feltételeket játszotta ki, hiszen részben az igénylők nyilatkozata alapján, részben a kérelmi lapon tanúként feltüntetett személyek nyilatkozatai alapján tisztában volt azzal, hogy a kárpótlás iránt igényt benyújtó személyek nem jogosultak az Alap által nyújtott kárpótlás igénybe vételére. Esetenként félretájékoztatta (esetenként egyáltalán nem tájékoztatta) a zömében idős korú embereket (igénylőket) a kárpótlás feltételeiről. Ennek ellenére a Győr Megyei Jogú Város Kisebbségi Önkormányzatához benyújtott kárpótlási igénylésekkel kapcsolatosan eljárta, a kérdőívek kitöltésében közreműködött, a felvett jegyzőkönyveket az igénylőkkel és a tanúkkal aláíratta, amelyeket a Kisebbségi Önkormányzat bélyegzőjével ellátott, majd - mint a M-kel kapcsolatot tartó személy - ezeket az okiratokat a M-höz személyesen, illetve postán eljuttatta. A 2004. év tavaszán ismételten kiküldött kérdőívek vonatkozásában hasonlóképpen járt el.

Amint azt a megállapított tényállás alapján a másodfokú bíróság összefoglalta (másodfokú ítélet 8. oldal 4. bekezdés), a felvett jegyzőkönyvek kivétel nélkül mindegyik esetben önmagukban igazolják, hogy annak tartalma nem valós. A jegyzőkönyvek blankettaként kitöltött megjelenési formája, a nyilatkozatok tartalma (a több száz ember mind ugyanolyan körülmények között, ugyanolyan sorsban részesült, lényegében csak a beírt nevek változtak a jegyzőkönyveken) egyértelműen tanúsítják, hogy ezek az okiratok valótlan tartalmúak.

Az irányadó tényállás tartalmazza azt is, hogy több esetben a kisebbségi önkormányzatnál megjelenő és ott egymást megismerő emberek tanúsították egymásnak a kárpótlási igény jogosságát, de volt olyan is, hogy az I. rendű terhelt kárpótlási igényt bejelentő személyekkel tudtukon kívül íratott alá olyan okiratot, amelyen aláírásukkal másoknak tanúsították a közös elhurcolást/kényszermunkát.

A Kúria álláspontja szerint ezek a tények elegendőek a csalás tényállási elemeinek a megállapításához.

Az I. rendű terhelt akkor, amikor az Alap által támasztott feltételeket, mint a Győr Megyei Jogú Város Kisebbségi Önkormányzatának elnökhelyettese rendszeresen kijátszotta, tévedésbe ejtette (tévedésben tartotta) a Megbékélési Alapot. E magatartásával arra törekedett, hogy nem jogosultak részére kárpótlást utaljanak ki, azaz jogtalan haszonszerzés végett cselekedett.

A Btk. 137. §-ának 9. pontja értelmében üzletszerűen követi el a bűncselekményt az, aki ugyanolyan, vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. Az üzletszerűség megállapításának nem feltétele, hogy az elkövető cselekményével megszerzett haszonnal saját maga rendelkezzen. Rendszeres haszonszerzésre törekszik az is, aki cselekményeit más személy hasznára, vagyoni gyarapodása érdekében követi el. Nincs jelentősége ezért jelen ügyben a védelmi érveléssel ellentétben annak, hogy a jogtalan haszon nem az I. rendű terhelténél, hanem harmadik személynél jelentkezett. [BH. 2008.174.]

Utal azonban a Kúria arra, hogy az irányadó tényállás I/C. és I/F. tényállási pontjai (első fokú ítélet 76-78. oldal) tartalmazzanak adatot arra vonatkozóan, hogy I. rendű terhelt saját haszon megszerzésére is törekedett.

A Kúria azt állapította meg, hogy az irányadó tényállás szerint a kár, mint a csalás további törvényi tényállási eleme is megvalósult. Nem vitás, hogy a Megbékélési Alap az eljárás során, mint sértett nem lépett fel. Amint azonban az irányadó tényállás is tartalmazza, az Alap vagyonának meghatározott rendeltetése volt. Felhasználására, igénybe vételére kizárólag az Alap szabályai szerinti célra és pontosan meghatározott feltételek szerint kerülhetett sor. Minden olyan esetben, amikor az elkövetők tudatosan megszegték az igénybe vétel szabályait és ezt az alap vagyonával rendelkező személy megtévesztése útján érték el, a tényleges kifizetésekhez igazodóan a kár is bekövetkezett.

Az alap céljának megvalósítására az állam meghatározott összeget (672 millió schilling) biztosított. Miután az I. rendű terhelt megtévesztő magatartása folytán ez a vagyon csökkent mindazzal az összeggel, amit jogosulatlanul fizettek ki nem jogosult személyeknek kárpótlás címén, ezáltal kárt okozott az Alapnak.

Végül megállapította a Kúria, hogy miután a kár a megtévesztő magatartás folytán következett be, az elkövetési magatartás és a

bekövetkezett károsodás közötti okozati összefüggés fennállásához nem fér kétség.

Mindebből következik, hogy a védő felülvizsgálati indítványában foglaltaktól eltérően az I. rendű terhelt bűnösségének kimondására a csalás bűncselekményében a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése nélkül került sor.

2.

A Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja értelmében a büntetés revíziójára csak akkor van lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályainak megsértése miatt került sor törvénysértő büntetés kiszabására. Miután a felülvizsgálati indítvánnyal támadott minősítés törvényes, és más anyagi jogszabálysértés sem történt, a kiszabott büntetés mértékét a Kúria nem vizsgálhatta.

A Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból lefolytatott vizsgálatra figyelemmel a Kúria azt is megállapította, hogy az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróságok nem követtek el a fenti törvényhely szerint értelmezhető eljárási szabálysértést.

Mindezekre a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott első- és másodfokú határozatot - a Be. 426. §-a alapján - hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul.

Budapest, 2013. december hó 12. napján.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. előadó bíró, Dr. Feleky István s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírószági ügyintéző
NYM